

BARTOSZ JÓZWIK

ROZWÓJ KORPORACJI MIĘDZYNARODOWYCH I ICH WPŁYW NA PROCES GLOBALIZACJI GOSPODARKI ŚWIATOWEJ

1. ROZWÓJ KORPORACJI MIĘDZYNARODOWYCH DO 1945 ROKU

Pierwszy okres rozwoju „nowoczesnych” korporacji międzynarodowych przypada na późne lata XIX i wczesne lata XX w. Wówczas to z powodu innowacji w komunikacji stało się możliwe koordynowanie i kontrolowanie działalności korporacji w skali międzynarodowej. Pojawiły się wtedy także nowe produkty, technologie oraz formy organizacji biznesu, które sprzyjały ekspansji międzynarodowej. W okresie tym najszybszy rozwój charakteryzował korporacje brytyjskie, które były największym zagranicznym inwestorem. Na kolejnych miejscach pod tym względem znajdowały się korporacje francuskie, niemieckie, korporacje ze Stanów Zjednoczonych, Belgii, Szwajcarii, Holandii, Kanady, Austro-Węgier, Włoch, Rosji i Bułgarii¹.

Do wybuchu I wojny światowej całkowita wartość podjętych przez korporacje międzynarodowe zagranicznych inwestycji bezpośrednich wynosiła około 44 mld dol., z czego udział inwestycji brytyjskich wynosił 43%, francuskich 20%, niemieckich 13%, belgijskich, holenderskich i szwajcarskich łącznie 12%, a korporacji ze Stanów Zjednoczonych – 7%².

Dr BARTOSZ JÓZWIK – adiunkt Katedry Zarządzania Organizacjami w Instytucie Zarządzania i Marketingu KUL; adres do korespondencji: Al. Raławickie 14, 20-950 Lublin.

¹ M. W i l k i n s, *European and North American Multinationals, 1870-1914: Comparisons and Contrast*, w: *Transnational Corporations: a Historical Perspective*, edited by G. Jones, Routledge, New York 1993, s. 24, 29.

² H. P o h l, *Transnational Investment from the 19th Century to the Present*, Franz Steiner Verlag, Stuttgart 1994, s. 10.

Działalność inwestycyjna korporacji koncentrowała się przede wszystkim w krajach rozwiniętych gospodarczo. Największymi odbiorcami kapitału były wówczas kraje europejskie (27%). Drugie miejsce zajmowała Ameryka Północna (24%), z czego dwie trzecie zagranicznych inwestycji bezpośrednich znajdowało się w Stanach Zjednoczonych. W Ameryce Łacińskiej ulokowano 19% zagranicznych inwestycji bezpośrednich. Największymi odbiorcami kapitału były: Argentyna, Brazylia i Meksyk, do których kierowano 80% zagranicznych inwestycji bezpośrednich w tym regionie. W Azji, której udział wynosił 16%, najwięcej kapitału lokowano w Indiach, Cejlonie, Chinach i Japonii. Udział Afryki wynosił 9%, a Oceanii – 5%³.

W wyniku I wojny światowej klimat gospodarczy dla przepływu zagranicznych inwestycji bezpośrednich zaczął być mniej przyjazny. Pomimo to w latach 1914-1938 całkowita ich wartość wzrosła o 75%⁴. W okresie tym oprócz wzrostu wartości skumulowanej zagranicznych inwestycji bezpośrednich wystąpił również znaczny wzrost liczby filii zagranicznych. Wzrost ten szczególnie widoczny był w sektorze produkcji przemysłowej na rynkach krajów rozwiniętych, charakteryzujących się dużymi ograniczeniami w handlu zagranicznym. Zainteresowaniem korporacji przemysłowych cieszyły się również regiony mniej rozwinięte, z jednej strony w celu zapewnienia dostępu do podstawowych surowców dla swoich fabryk, między innymi do ropy naftowej, kauczuku oraz metali nieżelaznych, a z drugiej dla poszerzenia rynków zbytu produktów konsumpcyjnych⁵.

2. ROZWÓJ KORPORACJI MIĘDZYNARODOWYCH PO II WOJNIE ŚWIATOWEJ

Po II wojnie światowej nastąpiły ważne zmiany w działalności korporacji międzynarodowych. Dotyczyły głównie liczby, rozmiarów i kierunków inwestowania za granicą. Korporacje międzynarodowe zaczęły decydująco wpływać na kształtowanie się międzynarodowych stosunków gospodarczych,

³ A. G. K e n w o o d, A. L. L o u g h e e d, *The Growth of the International Economy 1820-2000: an Introductory Text*, Routledge, London 2002, s. 29; P o h l, dz. cyt., s. 10.

⁴ J. H. D u n n i n g, *Multinationals, Technology and Competitiveness*, Unwin Hyman Ltd., London 1988, s. 35.

⁵ J. H. D u n n i n g, *Explaining international production*, Harper Collins Academic, London 1991, s. 71.

przede wszystkim w handlu międzynarodowym i inwestycjach zagranicznych. Rozwijając swoją działalność, zaczęły zdobywać coraz ważniejszą pozycję na wszystkich rynkach światowych, tzn. na rynku towarów i usług, na rynku walutowym i finansowym. Zwiększając liczbę swoich filii, stworzyły globalne struktury, które funkcjonują już w większości dziedzin gospodarki. Zasobne w kapitał, przeznaczają duże nakłady na prace badawczo-rozwojowe i decydują o kierunkach postępu technologicznego. Dominują na rynkach i przywiązują odbiorców do swoich produktów – kreując globalne standardy i marki. Współczesny poziom rozwoju korporacji międzynarodowych charakteryzuje silna tendencja do fuzji i przejęć. Zjawiska te prowadzą do dalszego wzrostu znaczenia korporacji w globalizowaniu procesów gospodarczych.

Siła i pozycja korporacji międzynarodowych jako podmiotów gospodarki światowej jest głównie rezultatem ich rozwoju i wzrostu aktywności inwestycyjnej. W okresie bezpośrednio powojennym, jak również w latach określanych jako *pax americana*, dominujący wpływ na procesy rozwoju w gospodarce światowej miały korporacje ze Stanów Zjednoczonych. Niemniej już wówczas pojawiły się nowe tendencje, ponieważ pod koniec lat sześćdziesiątych XX w. udział Stanów Zjednoczonych w wartości światowych zagranicznych inwestycji bezpośrednich zaczął spadać wskutek intensywnej ekspansji zagranicznej korporacji europejskich i japońskich⁶.

W celu przeprowadzenia analizy i oceny wpływu korporacji międzynarodowych na rozwój powiązań w gospodarce światowej i intensyfikację procesów globalizacyjnych po roku 1945 należy wyróżnić trzy etapy ich rozwoju i działalności: lata 1945-1972 – okres dominacji korporacji Stanów Zjednoczonych; lata 1973-1984 – okres intensywnej ekspansji i wzrostu znaczenia korporacji europejskich i japońskich; etap od 1985 roku – wzrost znaczenia układu triady gospodarczej w świecie i korporacji trzech centrów gospodarki światowej.

⁶ B. Mucha - Leszko, *Rozwój powiązań w gospodarce światowej – etapy globalizacji i regionalizacji procesów gospodarczych*, w: *Gospodarka światowa. Handel zagraniczny i marketing. Wybrane problemy*, red. B. Mucha-Leszko, Wydawnictwo UMCS, Lublin 2003, s.46.

LATA 1945-1972
– OKRES DOMINACJI KORPORACJI STANÓW ZJEDNOCZONYCH

Rozwój ekonomiczny Stanów Zjednoczonych po II wojnie światowej doprowadził do radykalnej zmiany w układzie sił w gospodarce światowej. Wynikało to zarówno z przyspieszonego wzrostu gospodarki Stanów Zjednoczonych w okresie wojny, jak i z jednoczesnego poważnego osłabienia pozycji ekonomicznej pokonanych w wojnie Niemiec, Japonii i Włoch, krajów okupowanych oraz Wielkiej Brytanii. W konsekwencji w strukturze udziałowej podejmowanych zagranicznych inwestycji bezpośrednich widoczna jest koncentracja „jednobiegunowa”. Prawie połowa zrealizowanych zagranicznych inwestycji bezpośrednich (48,3%) należała do korporacji ze Stanów Zjednoczonych. Udziały korporacji z pozostałych krajów były znacznie niższe⁷.

Wysoki udział w skumulowanej wartości podjętych zagranicznych inwestycji bezpośrednich korporacji Stanów Zjednoczonych został utrzymany do końca wyróżnionego okresu, tj. do roku 1973. Zmniejszyły się natomiast udziały skumulowanych wartości podjętych zagranicznych inwestycji bezpośrednich w wartości globalnej korporacji brytyjskich z 16,3% do 12,8%, holenderskich z 10,6% do 7,5% i francuskich z 6,2% do 4,2%. Zwiększyły się zaś udziały korporacji niemieckich z 1,2% do 5,7% i japońskich z 0,8% do 4,9%⁸.

LATA 1973-1984 – OKRES INTENSYWNEJ EKSPANSJI
I WZROSTU ZNACZENIA KORPORACJI EUROPEJSKICH I JAPOŃSKICH

W latach siedemdziesiątych i osiemdziesiątych występował dalszy wzrost znaczenia korporacji międzynarodowych w gospodarce światowej. W okresie 1970-1979 udział korporacji międzynarodowych w produkcie narodowym brutto krajów rozwiniętych wzrósł z 28,1% do 36%, a w produkcie narodowym brutto krajów wysoko rozwiniętych z 33,6% do 43,2%⁹. Ponadto

⁷ Skumulowana wartość podjętych zagranicznych inwestycji bezpośrednich przez najbardziej rozwinięte gospodarczo kraje w roku 1960 wynosiła (w mld dol.): USA – 31,9, Wielka Brytania – 10,8, Holandia – 7, Francja – 4,1, Kanada – 2,5, Szwajcaria – 2,3, Niemcy – 0,8, Japonia – 0,5. Na podstawie D u n n i n g, *Explaining international production*, s. 74.

⁸ D u n n i n g, *Explaining international production*, s. 74.

⁹ L. Ż u r a w i c k i, *Przesłanki tworzenia i działalności przedsiębiorstw wielonarodowych*, Wydawnictwo UW, Warszawa 1978, s. 16.

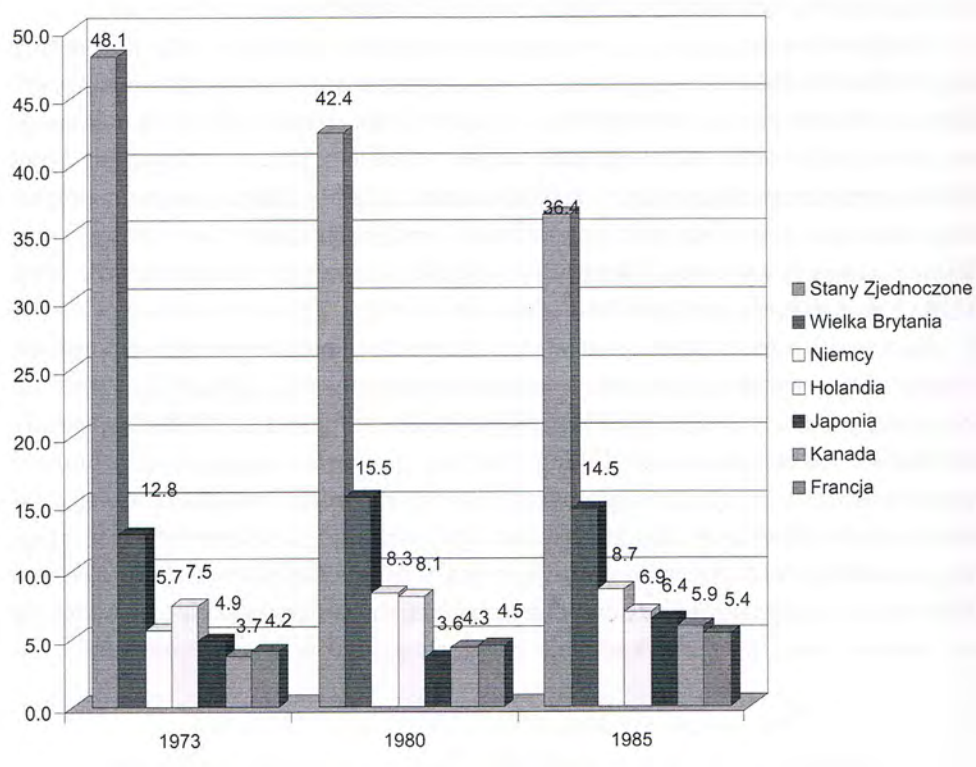
w okresie dziesięciolecia 1969-1979 rozmiary działalności korporacji międzynarodowych rozszerzyły się następująco: aktywa wzrosły 3,4 raza, obroty – 4,4 raza; zyski – 3,6 raza, zatrudnienie – 1,2 raza, a zyski w przeliczeniu na jednego zatrudnionego 3,3 raza¹⁰.

Nadal najwyższą pozycję w gospodarce światowej zajmowały korporacje ze Stanów Zjednoczonych, chociaż ich supremacja została osłabiona przez działalność korporacji europejskich i japońskich. Tendencje te są widoczne w wielu badaniach, obejmujących swoim zakresem przede wszystkim przepływ zagranicznych inwestycji bezpośrednich. Udziały skumulowanej wartości zagranicznych inwestycji bezpośrednich podjętych przez korporacje międzynarodowe z wybranych krajów w wartości globalnej w latach 1973, 1980 i 1985 przedstawia wykres 1.

Wzrost ekspansji międzynarodowej korporacji europejskich i japońskich wiązał się ze wzrostem napływu zagranicznych inwestycji bezpośrednich do Stanów Zjednoczonych. Czynnikiem sprzyjającym tej sytuacji była dewaluacja dolara we wczesnych latach siedemdziesiątych, co dla wielu przedsiębiorstw przemysłowych uczyniło zagraniczne inwestycje bezpośrednie bardziej ekonomicznym sposobem obsługi rynku amerykańskiego niż eksport. Wzrost międzynarodowej wartości walut europejskich i japońskiej w stosunku do dolara również umożliwiło tańsze wykupywanie firm amerykańskich, zwłaszcza w okresie bessy na amerykańskich giełdach papierów wartościowych.

¹⁰ Tamże.

Wykres 1. Udziały skumulowanej wartości zagranicznych inwestycji bezpośrednich podjętych przez korporacje międzynarodowe z wybranych krajów w wartości globalnej w latach 1973, 1980 i 1985

Źródło: dane dotyczące 1973 r. opracowano na podstawie J.H. Dunning, *Explaining international production*, Harper Collins Academic, London 1991, s. 74, dane z 1980 i 1985 r. na podstawie UNCTAD, *World Investment Report 1997. Transnational Corporations, Market Structure and Competition Policy*, United Nations, New York and Geneva 1997, s. 319.

ETAP OD 1985 ROKU – WZROST ZNACZENIA UKŁADU TRIADY GOSPODARCZEJ W ŚWIECIE I KORPORACJI TRZECH CENTRÓW GOSPODARKI ŚWIATOWEJ

Rozwój korporacji międzynarodowych od drugiej połowy lat osiemdziesiątych odbywał się niezwykle dynamicznie. W latach dziewięćdziesiątych liczba macierzystych korporacji międzynarodowych wzrosła prawie dwukrotnie,

a liczba ich filii zagranicznych prawie pięciokrotnie¹¹. Zwiększeniu liczby korporacji międzynarodowych towarzyszył gwałtowny wzrost przepływu kapitału w formie zagranicznych inwestycji bezpośrednich. Przepływ ten w dużej części był wywołany ożywieniem gospodarczym w krajach rozwiniętych i rozwijających się po recesji we wczesnych latach osiemdziesiątych. W latach 1985-1990 średnia roczna wartość napływu zagranicznych inwestycji bezpośrednich wynosiła 141,9 mld dol., a w przypadku podjętych zagranicznych inwestycji bezpośrednich 155,6 mld dol.¹² W kolejnych latach wartości te systematycznie rosły. W roku 2000 wartość napływu zagranicznych inwestycji bezpośrednich była ponad dziesięciokrotnie wyższa (1 491,6 mld dol.), a wartość podjętych zagranicznych inwestycji bezpośrednich prawie ośmiokrotnie wyższa (1 379,5 mld dol.) niż w roku 1985¹³.

Raport UNCTAD podaje, że zjawisku temu sprzyjały przede wszystkim: szybkie tempo postępu technicznego, zmniejszenie kosztów komunikowania się w skali międzynarodowej; wzrost znaczenia różnego typu organizacji i instytucji międzynarodowych; przyłączenie się coraz większej liczby krajów do koncepcji wolnego rynku i handlu; stopniowa zmiana strategii rozwoju gospodarczego wielu krajów świata, w tym zwłaszcza krajów Europy Środkowo-wschodniej i Chin; ewolucja charakteru zagranicznej i międzynarodowej polityki ekonomicznej od protekcyjnej do wolno-handlowej i przemiennej; tendencja do regionalnej integracji gospodarczej jako procesu łączącego internacjonalizację życia gospodarczego z ich regionalną koncentracją¹⁴.

¹¹ W roku 1991 liczba korporacji międzynarodowych wynosiła 36 600 z 174 900 filiami zagranicznymi, a pod koniec tego dziesięciolecia 63 312 z 821 818 filiami zagranicznymi. Dane z UNCTAD, *World Investment Report 1993. Transnational Corporations and Integrated International Production. An Executive Summary*, United Nations, New York 1993, s. 4 oraz UNCTAD, *World Investment Report 2001, Promoting Linkages, United Nations*, New York and Geneva 2001, s. 242.

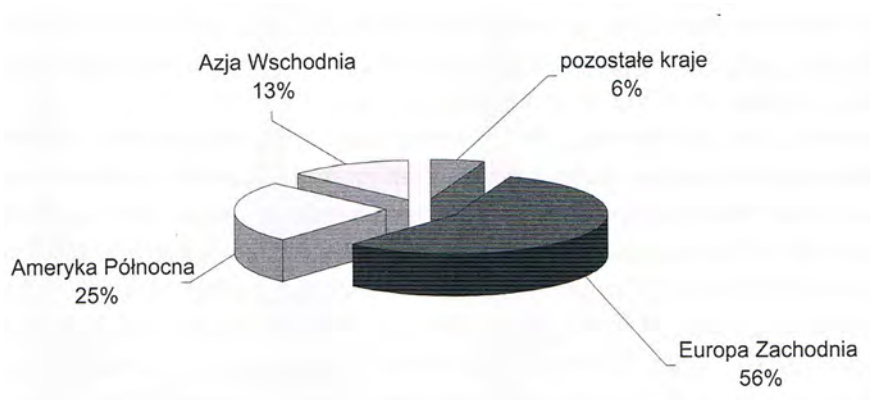
¹² Na podstawie danych statystycznych zawartych w UNCTAD, *World Investment Report 2002. Transnational Corporations and Export Competitiveness*, United Nations, New York and Geneva 2002, s. 310 i 315.

¹³ Na podstawie danych statystycznych zawartych w UNCTAD, *World Investment Report 2002. Transnational Corporations and Export Competitiveness*, United Nations, New York and Geneva 2002, s. 310 i 315.

¹⁴ W szerszym ujęciu czynniki te (wśród innych) zaliczane są do stymulatorów globalizacji współczesnej gospodarki światowej. Szerzej zob. J. M i s l a, *Międzynarodowa zależność i współzależność ekonomiczna we współczesnej gospodarce światowej; aspekty teoretyczne, realia i implikacje dla Polski*, w: *Globalizacja w gospodarce światowej*, red. T. Czuba i M. Skurczyński, Uniwersytet Gdański, Instytut Handlu Zagranicznego, Sopot 2000, s. 191.

Biorąc pod uwagę kierunki przepływu zagranicznych inwestycji bezpośrednich zauważa się, że w procesie globalizacji gospodarki światowej szczególną rolę odgrywają kraje Europy Zachodniej, Ameryki Północnej oraz Azji Wschodniej (Japonia, Singapur, Hongkong, Korea Południowa i Tajwan)¹⁵. W roku 2000 na kraje te przypadało 94% światowej wartości skumulowanych podjętych zagranicznych inwestycji bezpośrednich (wykres 2).

Wykres 2. Struktura udziałowa skumulowanych podjętych zagranicznych inwestycji bezpośrednich z wyszczególnieniem Ameryki Północnej, Azji Wschodniej i Europy Zachodniej w roku 2000

Uwaga: w obliczeniach do krajów Europy Zachodniej zaliczono kraje Unii Europejskiej, Gibraltar, Islandię, Malte, Norwegię i Szwajcarię. W grupie krajów Azji Wschodniej uwzględniono Japonię, Singapur, Hongkong, Koreę Południową i Tajwan.

Źródło: opracowano na podstawie danych statystycznych zawartych w UNCTAD, *World Investment Report 2001, Promoting Linkages*, United Nations, New York and Geneva 2001, s. 258.

W porównaniu z rokiem 1985 umocniła się pozycja krajów Azji Wschodniej, których udział w światowej skumulowanej wartości podjętych zagranicznych inwestycji bezpośrednich wynosił wówczas 7%. Wzrost udziału z 7% do 13% wynikał głównie ze zwiększenia inwestycji zagranicznych Hongkongu (z 2,3 mld do 365,8 mld dol.) i Japonii (z 44 mld do 278,4 mld dol.). Swój udział poprawiły również kraje Europy Zachodniej: z 47% w roku

¹⁵ W obliczeniach do krajów Europy Zachodniej zaliczono kraje Unii Europejskiej, Gibraltar, Islandię, Malte, Norwegię i Szwajcarię.

1985 na 56% w roku 2000. Wzrost ich udziału wynikał przede wszystkim z dużego zaangażowania kapitału na obszarze Unii Europejskiej¹⁶.

3. WPŁYW KORPORACJI MIĘDZYNARODOWYCH NA PROCES GLOBALIZACJI GOSPODARKI ŚWIATOWEJ

Analiza wpływu korporacji międzynarodowych na proces globalizacji gospodarki światowej została ograniczona do ich działalności w formie zagranicznych inwestycji bezpośrednich. Znaczenie działalności korporacji międzynarodowych w tej formie jest wyraźnie widoczne, gdy przeanalizujemy, w jaki sposób wpływają one na powiązania danego kraju z gospodarką światową. W tym celu można posłużyć się tzw. wskaźnikiem transnacionalizacji kraju, który jest syntetycznym ujęciem czterech innych wskaźników: średniego udziału napływu zagranicznych inwestycji bezpośrednich w ogólnych inwestycjach danego kraju w ciągu ostatnich trzech lat, udziału skumulowanych zagranicznych inwestycji bezpośrednich w PKB, udziału wartości wytworzonej w filiach zagranicznych w PKB oraz udziału zatrudnienia w filiach zagranicznych w ogólnym zatrudnieniu kraju¹⁷.

Dwa pierwsze wskaźniki bezpośrednio odnoszą się do wartości napływu zagranicznych inwestycji bezpośrednich w stosunku do wielkości gospodarki, mierzonej wielkością inwestycji krajowych oraz wielkością PKB. W przypadku pierwszego wskaźnika największy średni udział miały kraje rozwinięte (średnio 21,4%). W grupie tej na pierwszych miejscach znajdowały się Belgia i Luksemburg (90,9%), Szwecja (78,9%) oraz Irlandia (47,5%). Kraje rozwijające się, pomimo niższej wartości PKB, miały znacznie niższą wartość wskaźnika – 17,2%. Jeszcze niższą wartość miały kraje Europy Wschodniej i Środkowej. Udział skumulowanych zagranicznych inwestycji bezpośrednich w PKB w krajach rozwiniętych wynosił prawie 27%, podczas gdy w krajach rozwijających się 38,1%, a w Europie Środkowej i Wschodniej 18,7%¹⁸.

Dwa ostatnie wskaźniki, tj. udział wartości wytworzonej w filiach zagranicznych w PKB oraz udział zatrudnienia w filiach zagranicznych w ogólnym

¹⁶ Obliczenia własne na podstawie danych statystycznych zawartych w UNCTAD, *World Investment Report 2001*, s. 258.

¹⁷ UNCTAD, *World Investment Report 2002*, s. 20 oraz B. Liberska (red. nauk.), *Globalizacja. Mechanizmy i wyzwania*, PWE, Warszawa 2002, s. 51.

¹⁸ Obliczenia własne na podstawie UNCTAD, *World Investment Report 2002*, s. 275.

zatrudnieniu, odnoszą się do działalności filii zagranicznych w danym kraju. W przypadku udziału wartości wytworzonej w filiach zagranicznych w PKB kraje rozwijające się miały większy wskaźnik niż kraje rozwinięte, odpowiednio 18,4% i 14,1%. Kraje Europy Środkowej i Wschodniej korzystały z działalności filii zagranicznych stosunkowo najmniej, ponieważ wskaźnik ten wynosił tam tylko 4,1%. Zatrudnienie w filiach zagranicznych najkorzystniej kształtowało się w krajach rozwiniętych, w których pracowało 8,9% ogółu zatrudnionych. W krajach rozwijających się wskaźnik ten wynosił 4,8%, a w krajach Europy Środkowej i Wschodniej 5,3%¹⁹.

Uwzględniając cztery wymienione wskaźniki, można dokonać oceny wpływu zagranicznych inwestycji bezpośrednich na powiązania poszczególnych krajów z gospodarką światową za pomocą wcześniej wspomnianego wskaźnika transnacionalizacji. Jeśli wziąć pod uwagę wskaźnik transnacionalizacji krajów w poszczególnych grupach (tj. krajów rozwiniętych, rozwijających się oraz krajów Europy Środkowej i Wschodniej), to widać, że w grupie krajów rozwiniętych największe powiązania z gospodarką światową – wynikające z działalności korporacji międzynarodowych – miały Belgia i Luksemburg, następnie Irlandia (35,7), Szwecja (33,0) i Nowa Zelandia (28,1). W grupie krajów rozwijających się wskaźniki transnacionalizacji czołowych krajów były znacznie wyższe: Hongkong (98,4), Trynidad i Tobago (45,1), Nigeria (41,3), Singapur (40,1). Wśród krajów Europy Środkowej i Wschodniej najwyższy wskaźnik transnacionalizacji miały Węgry (27,6), Estonia (23,2), Łotwa (18,3) i Czechy (17,6)²⁰.

Podsumowując działalność korporacji międzynarodowych w formie zagranicznych inwestycji bezpośrednich i ich wpływ na wzrost umiędzynarodowienia działalności gospodarczej, a tym samym wpływ na proces globalizacji gospodarki światowej, należy podkreślić, że:

1. Po II wojnie światowej dominującą rolę w gospodarce światowej zdobyły korporacje międzynarodowe ze Stanów Zjednoczonych, ale ich dominacja systematycznie malała na korzyść korporacji międzynarodowych z krajów europejskich i Japonii;

2. Koniec lat siedemdziesiątych i lata osiemdziesiąte można nazwać „wyzwaniem europejskim”. W okresie tym nadal dominowały korporacje ze Stanów Zjednoczonych, ale korporacje z krajów europejskich i Japonii zwiększyły swoją ekspansję zagraniczną. Pod koniec lat osiemdziesiątych

¹⁹ Obliczenia jak wyżej.

²⁰ Obliczenia jak wyżej.

można było zauważyć „triadowy” układ pochodzenia korporacji międzynarodowych ze Stanów Zjednoczonych, EWG oraz Japonii;

3. W roku 2000 największy wpływ na gospodarkę światową nadal wywierały korporacje ze Stanów Zjednoczonych. Jeśli jednak wziąć pod uwagę działalność korporacji z poszczególnych ugrupowań gospodarczych jako całości, to korporacje z Unii Europejskiej posiadały wyraźnie większy wpływ na gospodarkę światową niż korporacje z NAFTA, w której skład wchodzi Stany Zjednoczone;

4. Swoją pozycję wzmocniły korporacje międzynarodowe z krajów rozwijających się, wśród których zdecydowanym liderem są korporacje z krajów azjatyckich;

5. Nie bez znaczenia dla działalności międzynarodowej i procesu globalizacji pozostaje fakt transformacji systemowej gospodarek krajów Europy Środkowej i Wschodniej. Pod koniec lat dziewięćdziesiątych z tego regionu pochodziło 780 macierzystych korporacji międzynarodowych;

6. Nadal marginalnym zjawiskiem pozostaje działalność korporacji międzynarodowych w krajach Afryki, co istotnie hamuje procesy globalizacji na tym kontynencie;

7. Największy średni udział napływu zagranicznych inwestycji bezpośrednich w stosunku do inwestycji krajowych w latach 1987-1999 spośród trzech grup krajów, tzn. krajów rozwiniętych, krajów rozwijających się oraz krajów Europy Środkowej i Wschodniej, miały kraje rozwinięte. Kraje te mają wysoki PKB i duży napływ zagranicznych inwestycji bezpośrednich, charakteryzują się również największą aktywnością w procesie internacjonalizacji działalności gospodarczej;

8. Wysoki udział wartości wytworzonej przez filie zagraniczne korporacji w PKB krajów rozwijających się podkreśla główną rolę korporacji międzynarodowych z krajów rozwiniętych w procesie globalizacji gospodarki światowej. Należy przy tym dodać, że większość filii zagranicznych zlokalizowanych na terytorium krajów rozwijających się należy do korporacji macierzystych z krajów rozwiniętych;

9. Jeśli wziąć pod uwagę wskaźnik transnacionalizacji kraju, który wskazuje na umiędzynarodowienie poszczególnych gospodarek wynikające z działalności korporacji międzynarodowych, a przede wszystkim ich działalności w formie zagranicznych inwestycji bezpośrednich, najbardziej „umiędzynarodowione” są kraje rozwijające się. Należy jednak pamiętać, że wynika ono z aktywnej działalności korporacji międzynarodowych z krajów rozwiniętych.

THE DEVELOPMENT OF INTERNATIONAL CORPORATIONS
AND THEIR INFLUENCE ON THE PROCESS
OF THE GLOBALISATION OF THE WORLD ECONOMY

S u m m a r y

The first period of the development of “modern” international corporation falls on the end of the 19th century an early 20th century. It was then that due to innovations in communication it was made possible to co-ordinate and control corporations on the international scale. After the Second World War international corporations actively joined the formation of international economic relations, above all in international trade and foreign investments. Analysing the development and activity of international corporations according to their origin, one may distinguish three stages: the years 1945-1972 – the period of the domination of American corporations; the years 1973-1984 – the period of intensive expansion and an increase in importance of European and Japanese corporations; the period from 1985 on – the economic triad in the world and corporations of the three economic world centres become more important. The fact that the triad system took place is connected with a strong concentration of localisation of mother international corporations in the highly-developed countries, and small importance in the world economy of the corporations from the developing countries. Due to the growing importance of the corporations in shaping international economic relations, this situation makes it that differences increase in the economic development of countries and regions.

Translated by Jan Kłos

Słowa kluczowe: korporacje międzynarodowe, globalizacja gospodarki światowej, zagraniczne inwestycje bezpośrednie.

Key words: international corporations, globalisation of the world economy, foreign direct investments.